

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

חגה"ס
גליון ב (קה)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושנים לבריאה
שנת השמונים להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד חגה"ס ה'תשמ"ב

תוכן הענינים

קטע משיחת ו' תשרי ש.ז. ג.

לקוטי שיחות

בענין השמחה ד
מצות סוכה הוה תוכן החג ד
אם נחחייבו בד' מינים במדבר ה
חילוק הפסק ק"ש ותפילה משאר המצות ה
בענין קנין דאדם הראשון ו
הבטיחה התורה שסוף ישראל לעשות תשובה (גליון) ט

נגלה

אם מותר לעשות סוכה ברה"ר ט
תולדה דהוצאה יא
השבועה דשנים אוחזים יא

חסידות

מצות תשובה שהיא עזיבת החטא בלבד יא
בענין ארץ זבת חלב ודבש יב

שיחות

בפרש"י והסתרת פני יב
בטולה של תורה זהו יסודה יג
בענין ידיעת המעלות כמו החסרונות יג
עבודת צדיקים ועבודת בעל תשובה יד

שרונות

הערות בהמחזור יד
הערות בהסילחות טו
הערות בהיום יום (גליון) טו

בהערות וביאורים הקדום גליון א' (קד) סעי' ה' שא
דמהשיחה נראה דאדה"ז קאי בשיטת הרמב"ם, ולכא"ר הרמב"ם
מחלק בעבירות שבין אדם למקום לשבין אדם לחבירו, ואינו
מחלק בין חטא מפורסם לחטא שאינו מפורסם, ואילו אדה"ז
(בסי' תר"ז, סעי' ד) מחלק בין חטא מפורסם לשאינו מפור
ואינו מחלק בין אדם למקום או בין אדם לחבירו?

ובההתוועדות די"ג תשרי אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א
שהביאור בכמה פרטים דענין זה נמצא בספר תוס' יוהכ"פ,
ושיצרפו דבריו להרשימה של השיחה.

והנה תוכן דבריו של התוס' יוהכ"פ הוא, דהרמב"ם
מפרש דפלוגתת התנאים דר"ע וריב"ב, אינה שייכת כלל להך
פלוגתא דאמוראי (אם מחלקין בין חטא מפורסם לשאינו
מפורסם, או דבין אדם למקום וכו') דר"ע וריב"ב פליגי
כשתודה בינו לבין קונו, אם צריך לפרט החטא או לא,
ובזה ליכא נפק"מ אם הוא חטא מפורסם או שאינו מפורסם,
או אם הוא בין אדם למקום, או בין אדם לחבירו, דר"ע
סב"ל דתמיד אי"צ לפרט חטאו, וריב"ב סב"ל דתמיד צריך
לפרט, והרמב"ם פסק כריב"ב משום: א) דיש ברייתא אחרת
(בגמ' שם) דפליגי על עבירות שהתודה עליהם ביוהכ"פ
שעבר אם יכול להתודות עליהם ביוהכ"פ אחר אם לאו, משמע
מזה דהברייתא סבר דצריך לפרט החטא. ב) כיון דגם לר"ע
אין איסור לפרט החטא אלא דאי"צ, ואם הזכירם לית לן בה
לכן נקטינן כוותי' דריב"ב דצריך, ואמוראי פליגי בענין
אחר, בנוגע לעושה תשובה, דיש שבח גדול לשב שיתודה
ברבים, כדי שיתבייש, או שילמדו ממנו לעשות תשובה,
ופליגי מתי יפרט חטאיו ברבים ומתי לא יפרט חטאיו ברבי
(אבל בנוגע לוידוי בינו לבין קונו אפ"ל בין כר"ע ובין
כריב"ב), והרמב"ם פסק בזה כלישנא בתרא שיש חילוק בין
אדם למקום כו', דמשמע לי' דהנך ב' חירוצי אליבא דרב
נאמרו, דמר סבר דהכי אמר רב, ומ"ס דהכי אמר רב, והוא
פסק כלישנא בתרא, ע"כ תו"ד.

ויש להעיר שלאח"ז הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א דאין
הכוונה שהשיחה מתאימה לכל מש"כ התיזה"כ בפ"י זה, [ואו
כוונתו הק' הי' רק לזה שכ' שחילק הרמב"ם בין חטא שבין
אדם למקום ושבין אדם לחבירו, ולא חילק בין חטא מפורסם
לשאינו מפורסם - המערכת].

עוד יש להוסיף דבמה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א
בהסיום דאדה"ז והרמב"ם קיימו בשיטה אחת, כתב ע"ז כ"ק
אדמו"ר שליט"א וזלה"ק: ברוב המקומות שמובא ל" זה
הוא שמחולקים בכמה פרטים אלא שבנקודה אחת משוטפים.
עכלה"ק.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בהמכתב כללי דימי בסליחות ש.ז. צ"ע, כשמציין על ענין השמחה בעשיית המצות, ושזה עוזר להאדם להתגבר על כל המניעות לקיום המצות (איבער צוקומען אלערליי שווערקיטן) מדוע לא מציין כ"ק אד"ש לתניא פל"ג ששם מפורש זה בנוגע לאמונה. עיי"ש באריכות.

והגם ששם צריך להתבוננות בגדלות א"ס, הנה גם פה צריך להתבוננות הלזו דאל"כ איך יבוא לשמחה.

וי"ל הביאור, דיש הפרש בין פה ושם והוא: דשם בתניא צריך להתבוננות בפרטי' בגדלו' הא"ס ושזה יורגש אצלו. (והגם שזהו אמונה, אך זה כבר מבואר בדוכתי טובא בדא"ח שיכולה לבוא בהרגשה), ומזה היא השמחה.

משא"כ כשהשמחה היא מהמצוה שמקיים ושעי"ז מתקשר בא"ס המצוה, די לזה אמונה בגדלות א"ס לעורר השמחה, כי האדם עושה מעשה המקשר אותו לא"ס ב"ה. והשמחה היא מהמעשה שלו. הרב משה לברטוב ברוקלין נ.י.

ב. בלקו"ש פ' אמור תשמ"א מבאר בארוכה, דתוכן הענין דחגה"ס הוא משום מצות סוכה, ומצד מצוה זו, נעשים הימים לימי החג, אבל בלולב כתוב "ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'" דהמצוה דנטילת לולב הוא משום דזהו יום הראשון דחג הסוכות, דקדושת חג הסוכות גורם החיוב ושם מצוה על הד' מינים, ועפי"ז מבאר מ"ש אדה"ז בסידורו ש"מצות נטילתו (דלולב) בסוכה היא מצוה מן המובחר", שאין זה רק מצד הדין דסוכה שצ"ל תשבו כעין תדורו, אלא דזהו מצד הדין דנטילת לולב, דכשנוטלו בסוכה, הרי זה מוסיף שלימות בשם המצוה וקיום המצוה דד' מינים, עיי"ש בארוכה.

ולפי"ז נראה לפשוט מ"ש בס' מטה אפרים סי' תרכ"ה סעי' כ"ב שכתב וז"ל: מי שהוא ביו"ט ולפניו שני מקומות, באחת יש שם סוכה ואין שם לולב, ובאחת יש שם לולב ואין שם סוכה כו' ואי אפשר לו לקיים שניהם במקום אחד, ילך למקום שירצה עכ"ל. ובהגהות חכמת שלמה או"ח ריש סי' תרכ"ה רצה לומר בזה דסוכה קודם דהוה קודם בזמן דזה חל בלילה וזה חל ביום, אבל לבסוף מכריע דלולב קודם מצד שהוא פרטומי ניסא כמ"ש במדרש פ' אמור שבו נודע שישראל זכו בדין, וראי' לזה מן התורה דהקדים לולב לישיבת סוכה להראות כן עיי"ש.

אבל לפי השיחה נראה לומר שילך למקום שיש שם סוכה, כיון דכל סיבת החג ותוכן החג הוא מצד המצוה דישיבה בסוכה, והחיוב דנטילת לולב בא מחמתו, א"כ יקיים יותר מצות סוכה, כיון דזהו כל עיקר הסיבה להחג והר"מ.

ועד"ז פסק בשו"ת בשמים ראש סי' ס"ג מטעם דסוכה מקרי תדיר לגבי לולב שאינו אלא פעם אחת לנענע ביום ראשון מה"ה, ועד"ז פסק בספר מועד לכל חי (לר"ח פאלאג'י) סי' כ' אות מד מטעם הנ"ל דנקרא תדיר שנוהג ביום ובלילה, וגם דהתא נקרא על שם הסוכה (וזהו כטעם הנ"ל), וכן הוא בס' פתחי עולם על השו"ע או"ח שם, ובקצה המטה על המטה אפרים שם, ועי' שדה חמד מע' ל' כלל קמא סי' נ"ז.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש ח"ט ע' 390 כתב וז"ל: וכמובן גם מפתגם הידוע של רבנו הזקן אשר כשאמר הקב"ה ולקחתם לכם וגו' שלחו שלית לקלברה והביאו משם אתרוגים, עכ"ל.

והנה מפשטות הלשון לכאו' משמע שקיימו ישראל מצות ד' מינים גם בעת היותם במדבר, כשאמר הקב"ה ולקחתם לכם וגו' ויש להעיר בזה במה שכתבו האחרונים להביא רא' דבמדבר לא נצטוו במצות ד"מ, ממה שכתב הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג פרק מג בטעם ציווי לקחת ד' מינים "מפני שהם שמחה בצאתם מן המדבר אשר הי' לא מקום זרע ותאנה ורמון ומים אין לשותת אל מקום האילנות נותנים פרי... ואלו הד' הם אשר קבצו שלשת הדברים האלה האחד מהם רוב מציאותם בארץ ישראל בעת ההיא והי' כל אדם יכול למצאם וכו'". וממ"ש שהם שמחה בצאתם מן המדבר וכו' משמע דבמדבר לא נתחייבו בד"מ, וכן הוא במנורת המאור נר ג' כלל ד', ובס' צדה לדרך לרבי מנחם זרח ז"ל במאמר ד' כלל ו' פ"א, וכן באברבנאל בפירושו עה"ת בפ' אמור, ועי' בס' ציץ אליעזר ח"ז סי' ל"א.

א' הת' - 770

ד. בליקו"ש ח"ד (הוספות לחג הסוכות) דין כ"ק אד"ש בהא דמצינו דחלוק דין הפסק בק"ש ובתפלה מדין הפסק בשאר מצות, דבק"ש ותפלה אין מפסקת שהי' שלא באונס, משא"כ בשאר מצות אף שהי' שלא באונס חשיב הפסק. ומבאר דשאני ק"ש ותפלה כיון דבשעה שמפסיק עדיין מחוייב הוא בהם, ולא כ' כמיני' להפסיק החיוב (שייכות) שלו משו"ה רק "סיבה חזקה" אונס מפסיק חיובו משא"כ בשאר המצות עיי"ש.

אלא דלפ"ז מקשה וז"ל: וצע"ק בת"ת דבברכת השחר מיפטר כל היום אף שהי' אונס באמצע.. עוד קשה מה דגם עם הארץ שאינו יכול ללמוד מיפטר בברכת ת"ת שחרית גם על אחר שאמר ק"ש דערבית אף שדברים בטלים שלו בהתר.

וממשיך וז"ל: וצ"ע הדין בכהנ"ל דאונס שמח מחו ונקבר תיכף, דה"ה פטור מכל המצות ואין לך הפסק גדול מזה עכ"ל.

והנה מה שקשה מדין הפסק בברכת התורה, מובן דכ"ז יש להקשות דוקא להשיטות (הובא בשו"ע אדה"ז סי' מ"ז) דברכת התורה הוא מדין ברכת המצות דלפ"ז קשה אמאי אנוס או אונן לא הוי הפסק, משא"כ להשיטות (הובא שם סעי' ז) דברכת התורה הוא מדין ברכת השחר שלא תיקנו אותם אלא פעם אחת ביום, לא קשה מידי.

אמנם נראה דאף לפי השיטות דברכה"ת הוי בגדר ברכת המצות יש לתרץ כל ה"ל לפמש"כ האגור (הובא בב"י סי' מ"ז) בטעם הדבר דמרחץ ובה"כ לא חשיב הפסק לענין ברה"ת הוא משום דגם בבה"כ יש דינים שצריך ליוזר כמה יגלה וכמה יכסה וכיון שצריך להתנהג שם ע"פ תורה חשיב זה גם תורה ומשו"ה לא חשיב הפסק לענין ברכה"ת (וראה בדברי חמודות שעל הראש ברכות דף י"א ע"ב אות עו מש"כ בזה).

ולפ"ז ה"נ גבי אונן י"ל דכיון שיש לו דינים השייכים אליו דאסור לו לאכול אלא בבית חברו וכן שאר דיני אנינות כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' שמ"א) וכיון דצריך להתנהג ע"פ תורה חשיב זה ג"כ כתורה ולא הוי הפסק, וה"ה גבי אונס לא חשיב הפסק כנ"ל. אולם עדיין קשה מהא דשינה לא חשיב הפסק דבזה א"א לומר דכיון שיש כמה דינים הקשורים בזה חשיב כתורה ולא הוי הפסק דהרי בשינה הרי מסיח דעתו לגמרי, וראה בדברי הב"י שם דמוכח דאף בשינה יש לפרש כדברי האגור וצ"ע.

ולהעיר דמדברי אדמה"ז בשו"ע סי' מ"ז מוכח דלשיטת הסוברים (ראה שיטת ר"ת בתוס' ברכות דף י"א ע"ב) דשינת קבע לא הוי הפסק ס"ל דברכה"ת הוי מדין ברכת השחר ולפ"ז לא קשה מידי הא דלא חשיב הפסק.

שוב מצאתי בשו"ע ארץ צבי סי' יח שנשאל בדבר זה אמאי אונן לא חשיב הפסק לענין ברכה"ת ותירץ כנ"ל לפי דברי האגור עיי"ש.

ש.י.ס.
- תות"ל 770 -

ה. בלקו"ש חלק י"ב ויקרא (א) ס"ד מקשה כ"ק אד"ש וז"ל: אמנם צלה"ב אין נעשה מעיקרא "הכל שלו" (של אדה"ר)? והרי פשוט שבכדי לקנות דבר צ"ל קנין. ודוחק גדול הוא ולא מצינו שעשה אדה"ר בכל דבר קנין המועיל וכ"ז במשך אותה שעה קלה שנבראה חוה כו'. ומדכתב רש"י בפשיטות שהכל הי' של אדה"ר בלי שום הסברה נוספת. מוכרח לומר שפשוט הוא עד כ"כ שאין רש"י צריך לפרשו.

והנה ישנם המביאים ראי' מזה (שהכל הי' שלו) של אדה"ר - אף שלא עשה קנין) כשישנו דבר שאין לו בעלים ורק אדם אחד בעולם יכול לקנותו (מאיזה טעם שיהי' איי"צ אותו אחד. לעשות מניין אלא נעשה שלו בד"מ. ויובן זה באם

נאמר שגדר הפקר הוא (לא שאינו שייך לשום אדם בעולם, כ"א) ששייך לכאן^א בעולם, ועפ"ז הקניין שצריכים לעשות בהפקר הוא רק בכדי להפקיע זכותם של שאר בנ"א, ולכן ננדון שאין לשאר בנ"א שום זכות בזה איי"צ קניין^ב.

ובהערה 48: "להעיר ממ"ש אדמוה"ז בשלחנו הל' הפקר ס"ב): המדברות והימים והנהרות ויערים וכל מה שבהם מופקרים ועומדים מאליהם כו' לפי שעדיין לא החזיק בהם אדם בחזקה המועלת עפ"י התורה לקנות בה מן ההפקר שהיו מופקרים ועומדים מששת ימי בראשית כו' ולכאן, הרי כתב רש"י שהכל של אדה"ר - הרי שהוא החזיק בו חזקה המועלת (באיזה אופן שנפרשו ובפרט עפ"י משנ"ת לקמן, הרי בוודאי שגם עפ"י ההלכה נעשה שלו), ואולי י"ל כוונת אדמוה"ז [עפ"י הכלל נסמן בלקו"ש חי"א ע' 56 שוה"ג. להערה 73 שלא להרבות במתלוקת] שאף שאדה"ר קנה הכל, מ"מ מכיון שאח"כ החל האדם לרוב עפ"י האדמה גו' - איך לך יאוש גדול מזה. ולאח"ז "עדיין לא החזיק בהם אדם בחזקה המועלת עפ"י התורה". עכלה"ק.

ולכאורה קשה אעפ"י שהתיאש הרי מ"מ מדובר על דבר שעדיין לא החזיק בהם אדם, ואיך שייך לקרא לזה "מופקרים", הרי עוד לא יצא מרשותי ברגע שנתיאש, אלא ע"כ שסובר כ"ק אד"ש באדמוה"ז שיאוש הוי כהפקר ולכן שייך לקרא מופקרים.

והנה קשה דהנה בשו"ע אדמוה"ז בהלכות הפקר והשגת גבול ובקונטרס אחרון באות א' באמצע דבר כתב וז"ל: אבל לענין חרות דרשינן עבד איש דאל"כ לא הי' יאוש מועיל כהפקר כמ"ש התוס' בב"ק דף ס"ו ע"א ד"ה כיון כו'. הרי שרואים בפי' שיאוש לא יצא מרשותי כי הרי אדמוה"ז כתב שאם לא הי' עבד איש לענין חרות אז לא הי' יאוש מועיל כהפקר לענין חרות בגלל שלא יצא מרשותי לכן צריך פסוק עבד איש שאפי' שיאוש לא מועיל כהפקר בכ"ז לענין חרות מועיל יאוש (ועיי"ש בארוכה באדמוה"ז) ועיי' גם בנתיבות המשפט סי' רס"ב ס"ק ג' שכתב כאמוה"ז בשיטת תוס' ואכמ"ל).

והנה נראה לבאר ובהקדים דהנה בשו"ע אדמוה"ז בסי' חל"ה בקונטרס אחרון ס"ק ב' וז"ל: כתב הח"י מי שלא ביער חמצו ומת לאחר שהיגיע זמן איסורו אין היורשים חייבים לבערו מעיקר הדין כו' גם למ"ש הח"י ועוד משום דחמץ אינו ברשותו כו' הרי שרואים מדברי הח"י שדבר שלא ברשות היורשים לא יורשים ואף שאדמוה"ז שם דוחה דברו (עיי"ש בארוכה) אבל כל הדחי' היא מצד שבכ"ז נק' ברשותי לענין לעבור עליו בגלל שהרי בחמץ יש לו זכות ממונית שאם עבר זמכו מותר להינות מדמו מן התורה ולכן גם אפשר להוריש אבל בדבר שלא ברשותי אז א"א להוריש וממילא אותו

דבר זה הפשט בלקו"ש מכיון שאח"כ החל האדם לרוב עפ"י האדמה אין לך יאוש גדול מזה ולאחרי"ז עדיין לא החזיק אדם חזקה המועלת והקשינו אין שייך לקרא מופקדים הרי יאוש לא הוי כהפקר אלא הביאור שהיות ויאוש לא ברשותי' אז ברגע שהחל האדם לרוב עפ"י האדמה ויתיאש אז בנו לא ירשו ממנו בגלל שדבר שלא ברשותי' לא יורשים ולכן מותר לכולם לזכות הי' לכאורה, אבל מששת ימי בראשית כתוב ולדברינו זה רק אחרי שאדה"ר מת אז זה לא קשיא כי ב"כ אדמו"ר שליט"א מקשה הלאה דלכאורה כתוב מששת ימי בראשית ואין שייך לומר שכיון שהחל האדם לרוב עפ"י האדמה יתיאש ולכן מופקר אבל בכ"ז כתוב מששת ימי בראשית וממילא לא קשיא מידי דב"כ כ"ק אד"ש דוחה את דברו מצד שכתוב מששת ימי בראשית אבל בתי' לא התחשבנו במה שכתוב מששת ימי בראשית.

אבל לכאורה קשה דהנתיבות הרי כתב שם דבר שנתיאשו הבעלים והנה הא דיאוש קונה נראה דלא יצא ע"י יאוש מרשות בעלים עד דאתא לידי זוכה הרי שרואים מהנתיבות שיאוש נק' ברשותי' ולא כמ"ש שיאוש לא נק' ברשותי' , אך הנה בהכרח לומר שכונתו של הנתיבות שאין הפי' שלא יצא מרשותי' אלא שנשאר קצת בעלות כי לכאורה החפץ לא נמצא ברשותי' למעשה ואין שייך לקרא ברשותי' ואפי' שאפשר לבאר עפ"י מה שכתב הנימוקי יוסף בדף י' ע"א שמקשה שם וז"ל: וא"ת א"כ למה הוצרכו חכמים לתקן משיכה ומסירה בסימטא יקנה בד' אמות י"ל דלא אמרו בד' אמות אלא בשעומד ונתנו לו בתוך ד' אמותיו הא קדם דבר שיש לו בעלים לא זכו לו שמקום אותו דבר קנוי בעלו וממילא אותו דבר בענינו לכן נק' ברשותי' אבל בכ"ז מתוס' משמע שלא נק' ברשותי' דהתוס' בב"ק בדף ס"ו ע"א ד"ה כיון דבאיסורא אתא לידי' בא"ד והא דאמר בהשולח נתיאשתי מפלוני עבדי דלא בעי גט שיחרור אי אמרינן הפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שיחרור לא משום דכי מתיאש הרי הוא מפקירו דאי יאוש הוי כהפקר א"כ אפי' אתא לידי' באיסורא כיון שמפקיר זכה בהן, אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שיחרור לפי שאין רשות עליו.

ובתאפרת ציון בסי' י"א בס"ק ב' מקשה לדברי הנתיבות דיאוש לא יצא מרשותו עד דאתא לידי זוכה הרי עדיין רשות רבו עליו ומה מועיל המיעוט עבד איש שכמו בהפקר אין צריך גט שיחרור לפי שאין לרבו רשות עליו ולא נק' עבד איש אותו דבר מועיל המיעוט בנוגע ליאוש. הרי לכאורה ביאוש עוד נק' עבד איש כי יש לרבו רשות עליו כי הרי הנתיבות כתב שלא יצא מרשותו עד דאתא לידי' זוכה וממילא לרבו עוד יש רשות עליו וצריך להקרות עבד איש (ועיין שם בתפארת ציון שמבאר ביאור אחר מהנתיבות עיי"ש בארוכה ואכמ"ל).

וממליא היות והנתיבות מבאר דברו בתוס' בהכרח
לומר שאין כוונת הנתיבות שלא יצא מרשותי' אלא רק
שנשאר לבעל הדבר קצת בעלות והבעלות היא כמו שכתבנו
לעיל לענין שיכול להתחרט לפני שהרים הזוכה ולא הפשט
שנשאר ברשותי' וא"א לכך גם להוריש היות ולא ברשותו
וכמו שביארנו לעיל בארוכה ע"כ.

מכל דברינו יצא ששיטת אדמוה"ז שיאוש לא הוי
כהפקר ולא יצא מרשותי' עד דאתא לידי' זוכה.

פנחס טודרס אלטהויז
- תות"ל כפר - חב"ד -
- אה"ק טובב"א -

1. בגליון הקדום סי' ג' הקשה א' הת' על מ"ש בחידושים
וביאורים לש"ס סי' יח דלהרמב"ם התשובה עצמה היא מצוה, ממ"ש
הרמב"ם דכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן,
דאין אפ"ל במצוה שהוא מוכרח לבוא, הרי כתב הרמב"ם דאין
הבורא כופה בני אדם ולא גוזר עליהם לעשות טוב או רע כו'
אלא הכל מסור בידם, עיי"ש.

ולכאורה קושייתו אפשר להקשות גם אי נימא דעשיית התשובה
בעצמה אינה מצוה, דכיון דסוכ"ס הבטיחה התורה שישראל יעשו
תשובה, והיינו דבודאי יקיימו אח"כ כל התומ"צ, נמצא דיש כאן
כפי' במצוות, דבע"כ יצטרכו לקיימו מצד דבודאי יעשו תשובה,
ולמה הקשה קושייתו דוקא אי ניכא דעשיית התשובה בעצמה הוה
מצוה?

ובגוף הקושיא כבר מבואר בספר השיחות תורת שלום ע' 220
בהערה 4 שכתב וז"ל: שאף שהנשמה יש לה בחירה ויכולה ח"ו
למרות את פי ה', אין זה אלא לשעה, וסוף כל סוף לא ידח
ממנו נדה, עכ"ל, ועי' ג"כ בלקו"ש חי"א פ' שמות (א) ובהערה
57, היינו דמ"ש הרמב"ם שיש בחירה הו"ע רק לשעה, אבל סוכ"ס
הבטיחה התורה דכי לא ידח ממנו נדה, וא"כ לא קשה כלום.

הרב י. רפאלאוויטש
-ברוקליין-

נ ג ל ה

2. שאלני הרב ש.ב. שי' הדר בארצה"ב אם מותר לו לעשות סוכה
ברחוב בצד ר"ה, במקום שהקרקע הוא של רביס, והוא מקום הילוך
לרביס.

הנה אף שאינני בא לפסוק לדינא, מ"מ אמרתי שכדאי לאסוף
הדיעות בזה שמצאתי בענין זה.

הנה דעת המג"א סי' תרל"ז סק"ג ושו"ע אדה"ז סעי' יא דלכתחילה אין לעשות סוכה בקרקע של רבים במקום שהרבים עוברים שם, שהרי יש לכל העולם הילוך שם והגוים אינם מוחלים ע"ז, והרי היא סוכה גזולה, ואעפ"י שבדיעבד יוצא בסוכה גזולה העומדת בקרקע מ"מ לכתחילה לא יעשה, שאינה נקראת שלו ממש, ואם עבר ועשה אין לברך עלי' כיון שע"י עבירה באה סוכה זו לידו. ועי' בס' אלי' רבה דלכתחילה לא יברך אבל אין סברא שיהא ברכה לבטלה, ועי' ג"כ בפמ"ג שם (אשל אברהם) סק"א שמביאו.

ובקצור שו"ע סי' קל"ד סעי' ט' כ' דבשעת הדחק שאין ל' סוכה אחרת בשום אופן יושב בה ומברך עלי', ועי' בשו"ת דברי מלכיהל ח"ג סי' ל' ולא, שכ' דכיון דהקרקע אינה נגזלת הו"ה רק כשאוהלה ועל שאל מברכין, וי"ל דמאחר שיש לו שותפות בקרקע וכל שותף יכול להשתמש בשלו רק שבנין קבע אינו יכול לעשות שם כמ"ש בחו"מ סי' קמט, וכאן אינו עושה בנין קבע אלא על חגה"ס, ע"כ מותר אפי' לכתחילה לעשות סוכה ברה"ר וגם מותר לברך עליו ומוסיף דאפי' שאולה לא הוי (ולא רק שאינה גזולה) דדוקא בחוקף של חבירו ומכיון לגזול הוי כשאוהלה (דקרקע אינה נגזלת) משא"כ זה אפי' שואל לא הוי שהרי אינו מכין כלל אלא לישאל המקום עד אחר החג ולהחזירה בעינה בלי שום חסרון, ואפי' שואל שלא מדעת לא הוי שהרי עכו"ם רואים ואין מוחים, והוי ש' מדעת, ופשיטא דיכול לברך, והאזהרה של הרמ"א אינה אלא חומרא בעלמא, עיי"ש.

ועי' בשו"ת אחיעזר ח"ב סי' מ"ז שכ' ג"כ דכיון דשאוהלה כשר א"כ גזל נכרי לא גרע משאוהלה, ובס' החיים שם כתב טעם הנוהגים היתר אפי' למאי דקיימ"ל דגזל עכו"ם אסור, היינו ר' לגזול ממש שלא ע"מ להחזיר, אבל בע"מ להחזיר בנכרי מותר מדינא בלא רשיון מהעכו"ם, ומותר גם לברך על סוכה העשויה בה.

ועי' בשו"ת ערוגת הבושם או"ח סי' ק"צ שכ' דמ"מ טוב יותר שיבקשו רשות מהמלכות, ועי' בשו"ת שואל ומשיב ח"א סי' קכ"ד וסי' קכ"ח שכ' דברחוב שלפני הבית בודאי מותר לכו"ע לעשות שם סוכה ששם הוא שלו ועי' עוד בשו"ת ערוגת הבושם הנ"ל שכתב דאפי' למ"ד גזל עכו"ם אסור מה"ת מותר לעשות סוכה בקרקע של רבים, דבאמת הק' מהרש"ל הא התורה לישראל נאמרה ולא לב"נ ואיך אפ"ל דגזל עכו"ם אסור מה"ת, וכ' בשו"ת חכם צבי סי' כ"ו דלא משום שלא דעכו"ם מחסר אלא שישראל מזהר שלא לגזול שלא לקנות בנפשו מדות רעות של חמסנות וגזל, וא"כ בגזל עכו"ם כ' דלא קפיד רחמנא שלא יחסר ממונא דגוי, אלא שהישראל לא יעשה עולה, וא"כ בעושינן סוכה ברחוב דישראל לא משתרשי לי' מידי דהא אינו עושה אלא לקיום מצות סוכה, לא שייכא טעמא דחכ"צ כלל, ע"כ יש היתר גמור, ובחוס' בכורים כ' דדלא מקרי מזיק לרבים אא"כ סותם המבוי, אבל לקצר רוחב הדרך קצת כאשר בונין הסוכות שלא נסתם הדרך לגמרי לא מקרי מזיק לרבים, ואין יכולי למחות עיי"ש, ועי' ג"כ בס' מקור חיים בהגהותיו לשו"ע שם בשיטת המג"א.

אלא דמובן דאנו איך לנו אלא מה שפסק אדה"ז בשו"ע שלו, כנ"ל, אלא דמ"מ יש מקום לומר דמדכתב אדה"ז "במקום שהרבים עוברים שם" לכאן משמע דאם עשאו בהצד במקום שאינם עוברים לא אכפת להם ובודאי מוחלים ע"ז, ואפשר שיכול לעשותו שם לכתחילה, וכנ"ל לא באתי לפסוק ההלכה, אלא ללקט כאן מה שמצאתי בענין זה.

הרב גרשון קליערס
- ירושלים -

ח. שבת דף צ"ו ע"ב תוס' ד"ה הכנסה מנלו סברא וכו' מקשה תוס' דלמה צריך סברא אצל הכנסה כיון דהי' במשכן ובזריקה משמע דאם היתה במשכן הוה שפיר א"כ בהכנסה למה צריכים סברא וגם שיהי' במשכן, ומתרץ תוס' דזריקה נמי יש סברא מה לי ע"י זריקה מה לי ע"י הוצאה ולכך חייב ובלי אחד מהן לא יהי' חייב,

וקשה לי דמה יאמרו במושיט דאין לו סברא א"כ למה חייב ועיין במהרש"א דמסביר דתוס' זה חולקין על התוס' דף ב' ע"א תוס' ד"ה פשט.

לוי שם טוב

ט. משנה ריש ב"מ: שנים אוחדים בטלית כו' זה ישבע ... וזה ישבע ... ויחלוקו.

ולכאן יש לברר מה יהי' הדין בשנים אוחדים בטלית, ואחד מהם פסול לשבועה (כגון מחלל שבת בפרהסיא וכיו"ב). בשלמא בשבועה דאורייתא אמרינן שכנגדו נשבע ונוטל (ובנידון כזה - יטול הכשר כולה כשבועה), אמנם בשבועה דרבנן לא עבדינן תקנתא לתקנתא אלא אמרינן שכנגדו. ולכאן לחייב הכשר שבועה (ומטעם תקנת חכמים שלא יהי' כל אחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו!) ולפטור הפסול משבועה, שיקבל חציו בלי שבועה (ונמצא חטא נשכר!) אינו מסתבר כ"כ. ומאידך, לבטל תקנת השבועה, וששניהם יטלו בלא שבועה - ג"כ אי אפשר.

ואולי שזה תלוי בדין אוחדים (המבואר באחרונים), וג"כ בפעולת השבועה (אם זה חלק מהדין דיחלוקו וכו') והשיטות בזה בהראשונים, והדבר דורש בירור.

יוסף יצחק בר' דוד

ח ס י ד ו ת

י. באגרת התשובה ביאר שמצות התשובה היא עזיבת החטא בלבד. ובפ"ב ... ואין מזכירים לו דבר וחציו דבר ביום הדין לענשו ע"ז ח"ו ... ולכאן איך זה מתאים להמבואר בליקוטי

דיבורים חלק ד' ליקוט ל"ה ע"ד הסיפור מהרה"ג ר' חיים הכהן ראפפורט. ע"ד שליחות מהבש"ט והמעשה שם שהנ"ל עשה תשובה, ועזב את מגורו והתנהג כבעל תשובה. ואעפ"י כן ממשיך שם שמאה ושבע עשרה שנה פסק דינו ליסורי גהנום.

וגם מה שהרב חיים הכהן ראפפורט נשלח לטהר ולעלות את התורה שלמד משך שלוש שנה ומציין בהערות (12) הל' ת"ת לאדמוה"ז ס"ד ס"ג תניא ספ"ג,

משם סתירה לזה, ... כשיחזור אח"כ בתשובה... אזי מוציא מהקליפ' כל התורה והמצות וחוזרים לקדושה בחזרתו... ובתניא מביא דעת הי"א ... "שבשובו אל ה' גם תורתו שבה עמו"...

הרב יעקב רייטשיק
- לאס אנגלית קאליפורניא -

יא. במאמר ד"ה היום הזה ה' גו' (ש"פ תבא כ' אלול תשמ"א - הנחה פרטית בלתי מוגה) מבאר מה שמביא בדרוש זה בלקו"ת, ומביא ע"ז מ"ש בקבלה שהר"ת של ודבש היום הזה הוי' הוא צירוף הוי' אחת (היינו ר"ת שם הוי' בצירוף אחר). דהנה לכאורה צריך ביאור, מדוע נרמז הקשר דוקא בחיבת ודבש. אך ע"פ הנ"ל יובן, כי גם ענין הדבש הוא ע"ד יתרון האור מתוך החושך גו', כי הדבש בא ע"י הדבורה שהיא שרץ טמא (חושך) ודוקא על ידה בא מתיקות הדבש. ע"כ.

ויל"ע שהרי מש"כ בכ"מ ("ארץ זבת חלב) ודבש", הרי הכוונה בפשטות לדבש תמרים (ולא לדבש דבורים), וכמש"כ בפיר"ש ריש פרשתנו (תבא כו, ב) ודבש, הוא דבש תמרים. וצ"ע.

וראה פירש"י האזינו לב, יג. מעשה באחד שאמר לבנו בסכיני הבא לי קציעות מן החבית הלך ומצא הדבש צף על פ' אמר לו זו של דבש היא א"ל השקע ידך לתוכה ואתה מעלה קציעות מתוכה.

אליהו דהאן
- ישיבת תות"ל ברנאו צרפת -

ש י ח ו ת

יב. בהתוועדות ש"פ וילך. ורש"י ד"ה והסתרחי פני ורש"י מפרש "כמו שאינו רואה בצרתם", והקשה כ"ק אד"ש מהו הדיוק - "כמו" שאינו רואה; למה אינו מפרש - שאינו רואה. והתירוץ הי' כי דיוקו של רש"י מלשון "והסתרחי" ולא "וכסיתי" וכדומה, שכשמסתיר פנים הוא רואה רק שנראה כמו שאינו רואה.

ולא הבנתי כי איך הי' יכול רש"י לפרש "שאינו רואה", כי הרי זהו מעיקרי האמונה שהקב"ה יודע כל מעשי בני אדם, וכך אומרים בתפלה "איך דבר נעלם ממך, ואיך נסתר מנגד עינך" ולכן מפרש רש"י "כמו שאינו רואה". ואפשר שזהו הענין כמו שהוא באמיתות. שלכן באמת אומר בהפסוק "והסתרתני", וכמו שהוזכר לעי' בהתירוץ שלשון "והסתרתני" - שבאמת רואה, רק שנראה כמו שאינו רואה, וכמו שנת' באריכות בהשיחה הלימוד מכאן שבכל צרות ישראל ר"ל - הקב"ה רואה וכו'. רק הקושי' היתה כי איך זה מתאים עם לשון הפסוק לפי ההו"א שלשון "והסתרתני" הוא שאינו רואה כלל, והרי רש"י אינו אומר כאן שזהו "לשבר את האזן" וכדומה, וא"כ משמע שזהו פירושם של דברים.

הרב פנחס קארץ

- משפיע בישיבה -

יג. במה שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מאמר הגמ' (מנחות צט, ב) אמר ריש לקיש פעמים שבטולה של תורה זהו יסודה, דלפירש"י איירי רק בענין קבלת שכר כאילו יסדה, אבל אי"ז ענין דיסדה ממש בלימודו ואדרבה שכר ולימוד הם ב' ענינים, ולפי' רבנו גרשון הכוונה דהיינו קיומה, שמקיים את מצות התורה, אבל לפירוש הבעש"ט, הכוונה הוא יסדה ממש בלימוד, כי החיות רצוא ושוב, וע"י אכו"ש ועסק ומשא ומתן מתבטל האדם מלימוד תורה אז נחה הנשמה מהתלהבותה, ומתחזקת לשוב לדביקות יותר עליון, (כחר שם טוב סי' לד) מובן בפשטות דזהו יסודה כפשוטה שמחזיל אופן חדש בלימוד התורה.

הנה לפירש"י ורבנו גרשון נמצא דבטולה היינו רק בענין קיום המצוות, כמו שפירש"י אודות הכנסת כלה, משא"כ לפי' הבעש"ט איירי ג"כ בעניני הרשות כנ"ל.

הנה בספר חסידים סי' תתקנב פי' וז"ל: פעמים שביטולה של תורה זו היא קיומה הרי אמר רבא במסותא מנייכו דלא תיתי קמאי בניסן ובחשרי כי אם אין קמח אין תורה כו' עכ"ל, נמצא לדבריו ג"כ דאיירי גם בענין רשות, לא כפירש"י ור"ג, אלא לדבריו צ"ל דזהו קיומה, היינו שיכול להמשיך ללמוד תורה, אבל אי"ז ענין של יסודה, משא"כ לפי' הבעש"ט כנ"ל מובן דהוה יסודה כנ"ל כיון דעי"ז מתחיל ללמוד בדביקות יותר וכו'.

ה. א. ג.

יד. במה שדייק כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דו' חשרי בקשר להפתגם "אזוי ווי מען דארף וויסן די חסרונות אזוי דארף מען וויסן מעלות עצמו" דבחסרונות לא אמר הלשון "עצמו" כי זה אינו שלו ורק יצרו אנסו אבל בפנימיות נפשו רוצה לקיים רצון הבורא.

הנה אף דבהיום יום כ"ו חשוך... כתוב לדעת מהות ע
בהכרח אמיתית בחסרונות עצמו ובמעלות עצמו...
אבל בליקוטי דיבורים (ד' עמוד תקפ"א) הלשון הוא
"שכשם שצריכים לדעת החסרונות כך צריך לדעת מעלות עצמו".
וזהו מה שדייק כ"ק אדמו"ר שליט"א.

הרב יעקב רייטשיק
- לאס אנגליה קאליפורנ

טו. בהתוודות שבת פרשת נצבים ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א
בנוגע ל"יינה של תורה" שבפירוש רש"י (הובא בהנחה בלה"ק
אות מב - מג) ובהמשך הביאור מובא בזה"ל: וי"ל שזהו כלל
החילוק שבין עבודת הצדיקים ועבודת הבעלי תשובה, עבודת
הצדיקים היא "דרך קצרה" מאחר שעבודתם היא מלכתחילה בדרך
הישר וכו' ואילו עבודת הבעלי תשובה היא "דרך ארוכה" -
מלכתחילה הנהגתם אינה באופן הרצוי, ועבודת התשובה דורש
משך זמן כו' ובפרט כאשר צריך להיות הענין דהפיכת זדונו
לזכיות, עכ"ל ומכאן רואים בפירוש שתחילת עבודת התשובה
דורשת משך זמן.

ולכאורה איך יתאים זה עם מה שמובא בלקוטי תורה
בדרושים לשבת תשובה באות ד' (עמוד ס"ה) שסדר התשובה אי
ע"פ סדר והשתלשלות מדרגה לדרגה רק בבחינת דילוג למעלה
מבחי' השתלשלות וכן במאמר כ"ק אד"ש ד"ה שובה ישראל תשל
מרחיב הביאור שהתשובה היא בדרך דילוג ובשעתא חדא ובבג
חדא וכו'

ואולי י"ל בפשטות דאין זה סתירה כלל ובאמת יש בב'
תשובה ב' ענינים יש ענין ע"ד האומר הרי את מקודשת לי ע'
מנת שאני צדיק גמור אם הרהר תשובה הרי היא מקודשת שזה
הקדמה לעבודתו וזה נפעל בשעתא חדא וברגעא חדא ורק אח"כ
ענין הב' בהפעל תשובה שאופן העבודה הלזו לוקח משך זמן
וכו' עד שיהי' בעל תשובה בכל מהותו.

וראה ג"כ לקו"ש חי"ז פ' אחרי (ב) באריכות.

משה שטרן
ברוך וילהלם
- ירושלים ת"ו -

ש ו נ ו ת

טז. במחזור קה"ת יוצר ליום שני של ר"ה (ע' 88): "והוא
באחד ומי ישיבנו, ונפשו אותה ויעש".

והערני חכם א' שהוא לשון הכתוב - איוב כג, יג.
אלא דצ"ע המקור לניקוד התיבה "ויעש" בצירי, שהרי בתנ"ך
(וכ"ה בכל המחזורים שראיתי) הוא בפתח, ובצירי אין

לחיבה שום משמעות. ואבקש מקוראי הגליון שידעו בזה
לברר וכו'.

מ.מ. לאופר

- תות"ל כפ"ח -

יז. זה מאז הוקשה לי על קביעות פזמונים וסליחות בנוסח
הסליחות וסליחות חב"ד דלכאור' הרבה מהם שייכים לשליח ציבור,
כמו בליל א' וסליחות הסליחה הראשונה, "אין מי יקרא
בצדק" וכן בערב ר"ה, "איככה אפצה פה" וביום ד' לכאור' שייך
הפזמון ליום ג' "בשלישי אשמורת" (אך אפשר הפי' בשלישי
אשמורת היינו בפעם הג', שאומרים באשמורת, לאפוקי, שבמוצש"ק
אומרים במוצאי מנוחה).

בהפתקא, אבד חסיד גו' בסוף והוא יפדה את ישראל מכל
עוונותיו לכאור' הוא טהר"פ וצ"ל מכל - בחולם.

בסליחות דיוהכ"פ אחר שמע קולינו סלח לנו מחל לנו
כפר לנו לכאור' הי' צ"ל מחל בקמץ, כפר בצירה כמו בעל חטא.

הרב משה לברטוב
ברוקליין נ.י.

יח. בגליון דעיו"כ, אות כ"ג, מביא "ענין בלוח היום
יום הצריך עיון" - ג' שבט, ... סגרה הממשלה כמה מבתי
הדפוס... להעיר שבמכ"כ"ק מהוריי"ץ (בהוס' לתו"א ולקו"ת)
נסגרו כל בתי הדפוס. ע"כ.

לכאורה הוי קושיא! אך מהמשך המכ' יבואר, וז"ל:
"נסגרו כל בתי הדפוס העברים ברוסיא, וישאר אך דפוס
השותפים ראם וטיפאגראף בוילנא". עכל"ק. א"כ אין כל
סתירה.

אורי האלצמאן

- תות"ל ברינוא צרפת -

ל ז כ ו ת

הילד יואל בן מנחם מענדל הלל שיחי

לרגלי גזיזת השערות "אפֿשערניס" שלו

ביום הכיפורים ה'תשמ"ב

* * *

נדפס ע"י הוריו וזקניו